

Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan

Läsåret 20/21

filmregionerna

Svenska
Filminstitutet

Svenska Filminstitutet september 2021

Översta fotot från Region Hallands filmläger. Fotograf: Johanna Andersson

Nedersta fotot från kulturskolan Miranda i Mora. Fotograf: Karin Johansson

Innehåll

Kartläggningen i korthet

Inledning	2
DEL 1 Den frivilliga filmverksamheten på kulturskolan	4
Form för filmverksamheten	4
Målgrupp	5
Inriktning och innehåll.....	6
Finansiering och ekonomi	7
Externa medel	8
DEL 2 Kulturskolans filmverksamhet i skolan	10
Målgrupp och innehåll.....	11
Finansiering och ekonomi	13
DEL 3 Kulturskolans filmpedagoger	16
Arbetsförhållanden	16
Filmpedagogernas kompetens	19
Behov av fortbildning.....	21
DEL 4 Utmaningar och behov	23
Utmaningar	23
Behov av stöd	24
Sammanfattning	27
Fortsatt arbete	28

Kartläggningen i korthet

- Enkätundersökningen har utförts av Filminstitutet och Filmregionerna inom ramen för det nystartade Nationella nätverket för film i kulturskolan.
- Enkäten skickades till 115 kulturskolor med filmverksamhet och svarsfrekvensen var 71 procent.
- 76 procent av kulturskolorna erbjöd långa ämneskurser, 49 procent korta ämnes- eller lovkurser.
- Den frivilliga filmverksamheten riktade sig främst till gruppen 12–15 år.
- Knappt 40 procent av kulturskolorna erbjöd filmverksamhet inom ramen för skolan, huvudsakligen på mellan- och högstadiet.
- I kulturskolorna verkade drygt 130 filmpedagoger. Få kulturskolor hade mer än två filmpedagoger. Majoriteten av dem hade mindre än 60 procents anställningsgrad.
- Lika många filmpedagoger hade konstnärlig filmutbildning som konstnärlig utbildning inom något annat område. 18 procent av dem saknade specifik utbildning.
- De största utmaningarna med filmverksamhet uppgavs vara att locka deltagare och finansiering.
- Kulturskolorna uppgav att de vill ha stöd i form av kunskaps- och erfarenhetsutbyte, fortbildning och samarbeten. Ekonomiskt stöd från statlig nivå angavs som viktiga.

En mer utförlig sammanfattning finns på sidan 27.

Inledning

Bakgrund

Filminstitutet och de regionala filmverksamheterna har ett gemensamt uppdrag utifrån den nationella filmpolitiken. Ett av målen i den är att barn och unga får goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande. Skolan är givetvis ett verksamhetsområde, men även kulturskolan är en kommunal struktur som kan ge unga möjlighet att utveckla kunskap inom rörlig bild men också utveckla talang som i framtiden kan berika den svenska filmproduktionen.

För att skapa ett nationellt sammanhang för utvecklingen av film i kulturskolan tog Filminstitutet, de regionala filmverksamheterna genom deras intresseorganisation Filmregionerna och Kulturskolerådet initiativ till ett nätverk bestående av en kulturskolechef eller motsvarande i varje region som uttryckt intresse för frågan. Den 1 april 2020 hade Nationella nätverket för film i kulturskolan sitt första möte, digitalt på grund av pandemin. Nätverket identifierade tidigt två behov. Det ena att skapa en tydligare bild av den filmverksamhet som redan finns i kulturskolan, det andra att erbjuda de filmpedagoger som jobbar i kulturskolan fortbildning och möjlighet till professionellt nätverkande med varandra.

Rapporten

Den här rapporten är resultat av den fördjupade kartläggningen av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Statistik från Kulturrådet, *Kulturskolan i siffror*, visar vilka kulturskolor som erbjöd ämneskurser i film/animation 1997-2018 och ger en bild av ett litet men snabbt växande område. Men mycket information saknas, den befintliga statistiken säger till exempel ingenting om mer tillfälliga undervisningsformer eller kulturskolans filmverksamhet inom ramen för skolan.

Syftet med rapporten är att ge en mer detaljerad bild av film i kulturskolan, som tydliggör vilka insatser som behövs för att utveckla verksamheten. Men också att ge utvecklingen av film i kulturskolan uppmärksamhet, så att fler kulturskolor ska vilja och våga satsa på film, med stöd från nätverk, Filmregionerna och Filminstitutet.

Enkätundersökningen

Med hjälp av Nationella nätverket för film i kulturskolan och de regionala filmverksamheterna identifierades de kulturskolor som planerade någon form av filmverksamhet under läsåret 20/21, sammanlagt 115 stycken. Under våren utarbetades en digital enkät i nätverket som skickades ut till dessa kulturskolors chefer i början av september 2020. Enkäten fick en svarsfrekvens på 71 procent. Svaren representerade totalt 80 kommuner och 20 olika regioner. 83 procent av respondenterna var verksamhetschefer, några överlät till filmpedagogen eller annan personal att svara, i något fall fyllde

de i olika delar av enkäten. Totalt bestod enkäten av 35 frågor som uppskattningsvis tog cirka 10 minuter att fylla i.

Enkätsvaren har analyserats av en arbetsgrupp med deltagare från Filmregionerna och Filminstitutet inom ramen för ordinarie tjänster och presenterats för referensgrupper i form av Nationella nätverket för film i kulturskolan, Filmregionernas arbetsgrupp Barn och unga, en grupp filmpedagoger och företrädare för Kulturskolecentrum. Frågeställningar som diskuterades var om de kände igen bilden kartläggningen gav, vilka likheter och skillnader som finns mellan film och andra ämnen i kulturskolan och vilka slutsatser som kan dras av enkätsvaren. Resonemang och bedömningar från referensgrupperna har i flera fall följt med in i den här rapporten.

Enligt den definition som gavs i början av enkäten ska film i den här kartläggningen förstås i bred betydelse, det kan vara rörlig bild i korta klipp på nätet, animation, spelfilm, dokumentärfilm och så vidare.

Såväl frågorna som rapporten är uppdelad i fyra delar:

1. Frivillig filmverksamhet
2. Filmverksamhet i skolan
3. Kulturskolans filmpedagoger
4. Utmaningar med film i kulturskolan och behov av stöd

Med frivillig filmverksamhet avses verksamhet inom film och rörlig bild som är frivillig och sker på fritid för barn och unga. Filmverksamhet i skolan avser verksamhet inom film och rörlig bild inom förskola, grundskola, särskola och gymnasieskola.

Rapporten avslutas med en sammanfattning och tankar om det fortsatta arbetet för att utveckla film i kulturskolan.

Pandemins inverkan

Enkäten besvarades alltså perioden 8 september till 6 oktober 2020, innan andra vågen av coronapandemin bröt ut. Det kan innebära att planerad verksamhet för läsåret kanske inte föll ut som det var tänkt, något man bör ha med sig i läsningen av denna rapport. Samtidigt blev den rörliga bilden och kompetens kring den högaktuell i samband med social distansering. Digitala lektioner och sändningar ställde större krav på flera i kulturskolans personal att hantera rörliga bilder. Konsekvenserna av det blir intressant att följa.

DEL 1

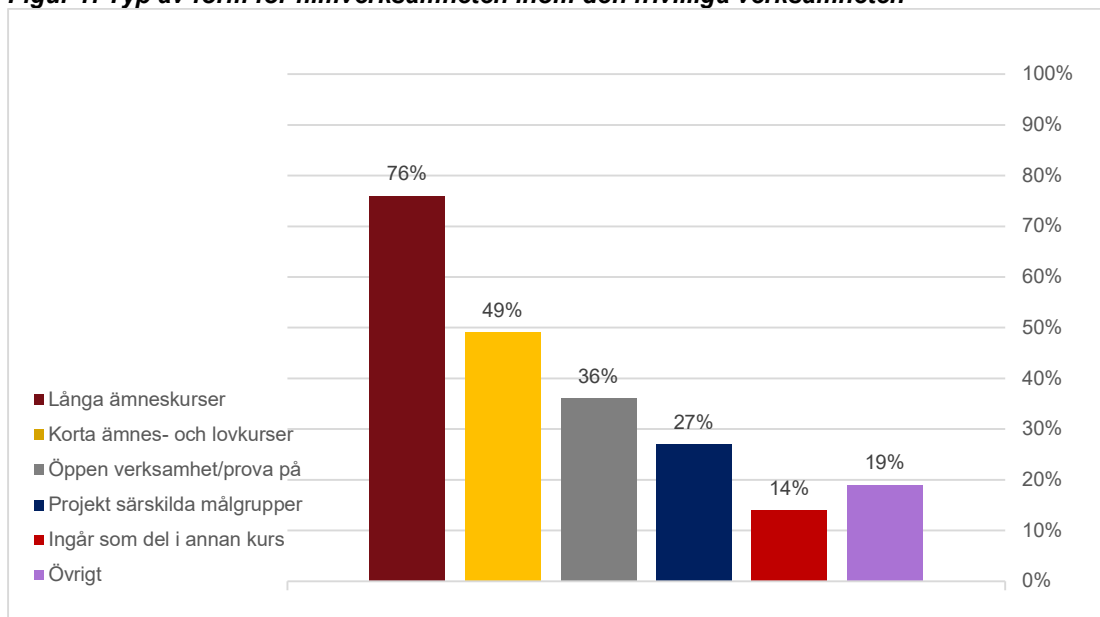
Den frivilliga filmverksamheten på kulturskolan

Denna del redogör för kulturskolornas svar rörande den frivilliga filmverksamheten. Frivillig filmverksamhet avser verksamhet som är frivillig och sker på fritid för barn och unga.

Form för filmverksamheten

Av de kulturskolor som svarat på enkäten anger 76 procent att de har långa ämneskurser inom filmverksamheten. 49 procent anger att de har kortare ämnes- och lovkurser. Med långa ämneskurser avses en kurs med minst tio undervisningstillfällen och med korta ämneskurser avses kurser med färre än tio tillfällen. Andra typer av undervisningsformer för filmverksamheten är öppen verksamhet, prova-på-tillfällen, projekt för särskilda målgrupper eller att filmverksamheten ingår som en del i en annan kurs. Exempel på vad svarande har angett under kategorin Övrigt är filmtävlingar, filmprojekt i samarbete med andra verksamheter utanför kulturskolan och samarbete med ungdomsgårdar.

Figur 1: Typ av form för filmverksamheten inom den frivilliga verksamheten

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 78 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera svarsalternativ.

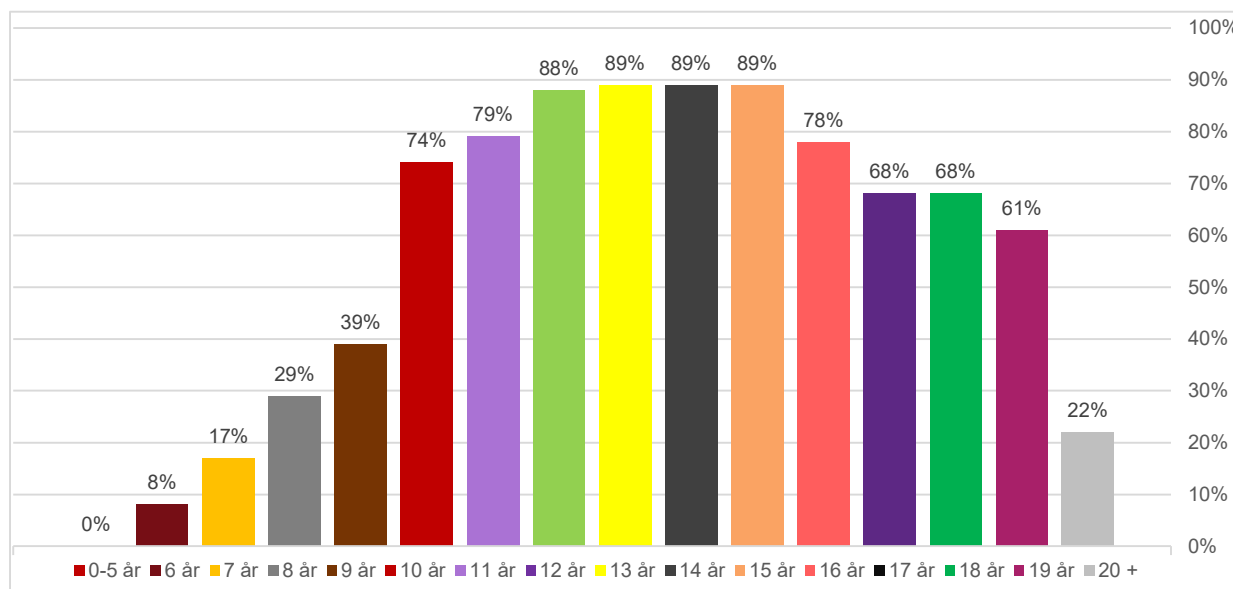
Långa ämneskurser kan utifrån ett perspektiv anses vara mer långsiktigt förankrade i kulturskolans verksamhet. Då det är första gången denna enkät genomförs går det inte att jämföra data över tid och

därför inte heller dra några slutsatser om filmverksamhetens utveckling på kulturskolorna när det gäller i vilken form den bedrivs. Förutsättningar och behov avseende typ av form kan variera utifrån olika kulturuttryck och ämnen och långa ämneskurser är kanske inte alltid den optimala formen. Inom filmämnet finns moment som kräver mer samlad tid än för andra ämnen, exempelvis för filminspelning och redigering. Korta ämneskurser, lovkurser, öppen verksamhet och projekt för särskilda målgrupper kan vara bra former för att introducera barn och unga i nya ämnen, nå ut till fler samt till nya målgrupper. Enligt samtal med referensgrupper för rapporten kan undervisningsformen för filmämnet bero på hur nytt eller etablerat ämnet är på kulturskolan.

Målgrupp

Utifrån de kulturskolor som svarat på enkäten framgår det att 12 till 15 år är den åldersgrupp flest kulturskolor erbjuder filmverksamhet för. Andel kulturskolor som erbjuder filmverksamhet för åldersgruppen 16 till 19 år samt 10 till 11 år är också relativt hög. Diagrammet nedan visar att det är färre kulturskolor som erbjuder filmverksamhet till åldrarna 0 till 9 år samt 20+.

Figur 2: Åldrar som kulturskolorna erbjuder film inom frivillig verksamhet

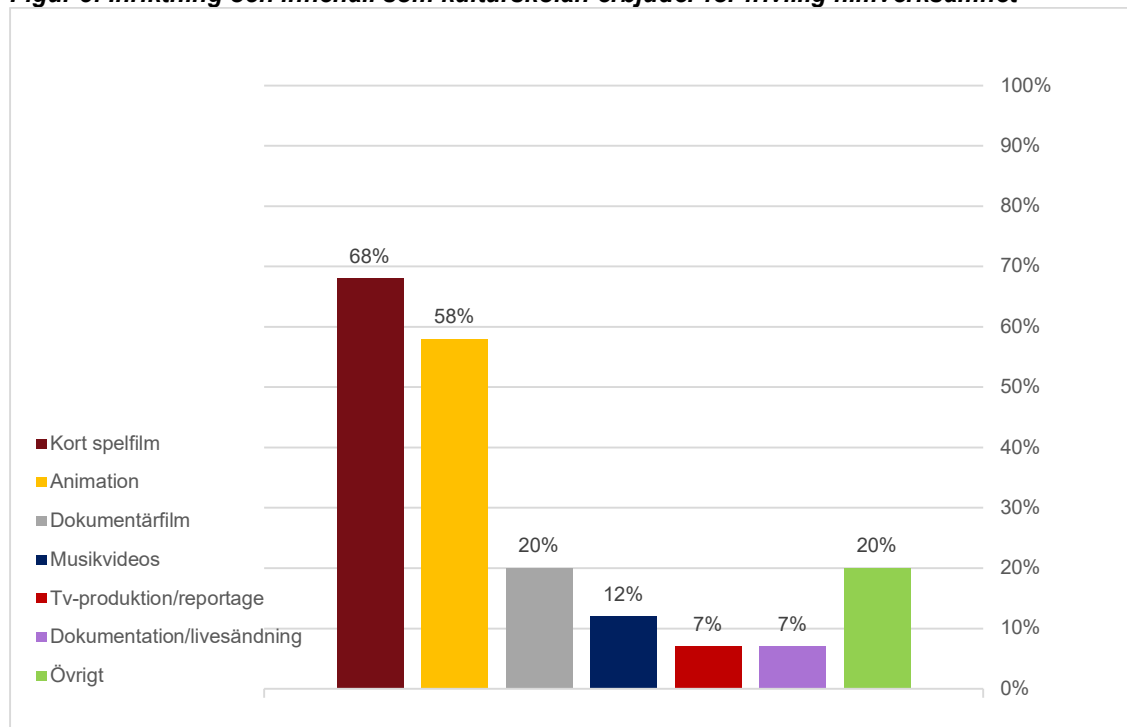
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21 Svar från 76 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera svarsalternativ.

I Kulturrådets rapport *Kulturskolan i siffror 1997–2018* var 2018 den största åldersgruppen deltagare i kulturskoleverksamhetens ämneskurser för alla ämnen, deltagare i åldern 9 till 11 (37 procent av totalt antal deltagare) och därefter deltagare i åldern 12 till 15 (31 procent av totalt antal deltagare). Även om det inte går att göra en direkt jämförelse då Kulturrådets rapport ser till antal deltagare medan den här kartläggningen frågar efter kulturskolans erbjudande för olika åldrar, kan resultaten ändå ge en viss indikation när det gäller åldersgrupper för olika ämnen på kulturskolan. Reflektioner från referensgrupper för rapporten är att filmverksamheten generellt når en äldre målgrupp än kulturskolans deltagare i andra ämnen.

Inriktning och innehåll

Av de kulturskolor som svarat på enkäten anger 68 procent att de har kort spelfilm som inriktning och innehåll för filmverksamheten. Motsvarande siffra för animation är 58 procent och dokumentärfilm är 20 procent. Exempel på vad kulturskolorna har angett under kategorin Övrigt är reklamfilm, dansfilm, teater, skådespeleri samt film utifrån sociala medieplattformar.

Figur 3: Inriktning och innehåll som kulturskolan erbjuder för frivillig filmverksamhet

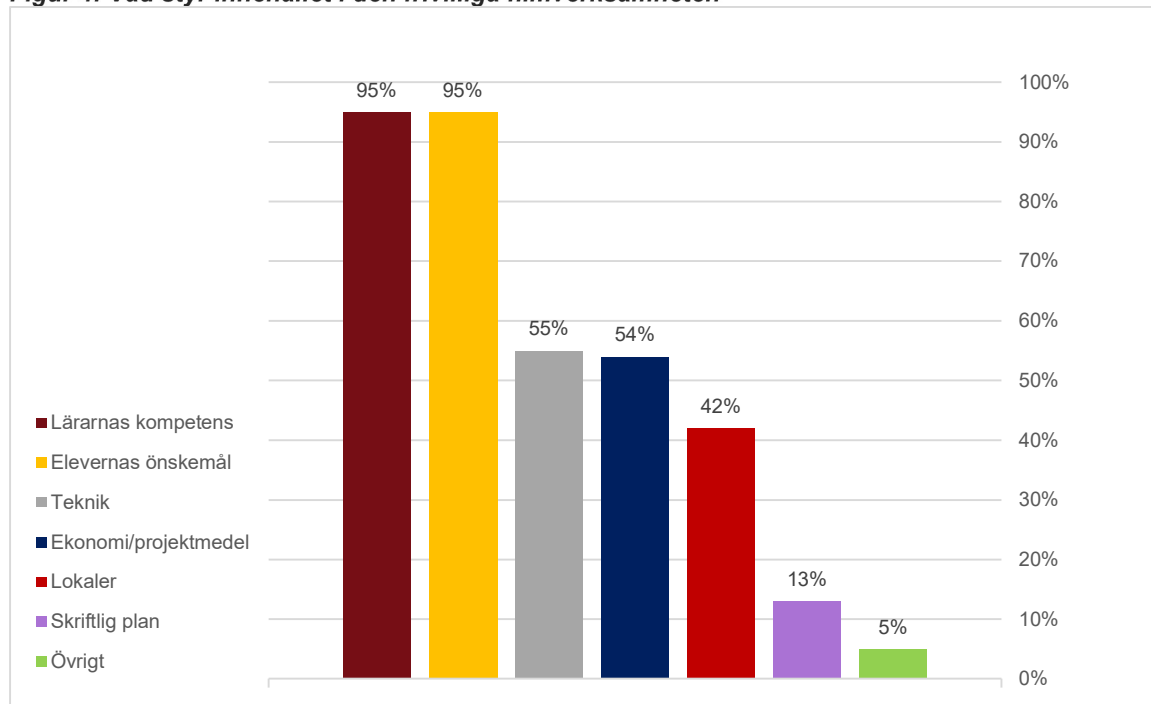

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 74 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Film är ett brett ämne som kan inbegripa många olika former och inriktningar. Vilken typ av inriktning och innehåll som erbjuds kan, enligt samtal med referensgrupperna för rapporten, även ha att göra med vilka åldrar kulturskolan vänder sig till samt deltagarnas förkunskaper.

Enligt de kulturskolor som besvarat enkäten är det främst filmpedagogens kompetens och elevernas önskemål som styr filmverksamhetens innehåll. Faktorer som teknik, ekonomiska medel och lokaler har också betydelse för många av de kulturskolor som har svarat. 13 procent anger att en skriftlig plan styr innehållet i verksamheten.

Figur 4: Vad styr innehållet i den frivilliga filmverksamheten

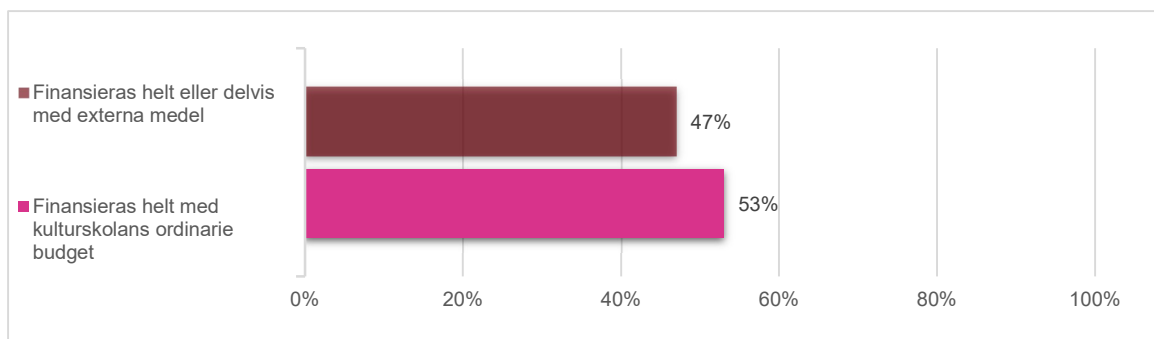
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 76 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera svarsalternativ.

Referensgrupperna för rapporten instämmer i att typ av inriktning för filmverksamheten kan bero på vilken erfarenhet och kompetens som filmpedagogen har. En utmaning som eventuellt skulle kunna uppstå är om filmpedagogens kompetens och deltagarnas önskemål inte överensstämmer. Det kan finnas en risk att filmverksamheten blir personbunden i det fall en kulturskola har en lärare vars kompetens i stor utsträckning styr verksamhetens innehåll. I samtal med en referensgrupp för rapporten uppges att många kulturskolor har en tradition av att pedagogen sätter ramarna och att verksamheternas innehåll formas i dialog med elever och utefter deras önskemål.

Finansiering och ekonomi

Av de kulturskolor som svarat på enkäten anger 53 procent att filmverksamheten finansieras helt via kulturskolans ordinarie budget. 47 procent uppger att filmverksamheten finansieras helt eller delvis med externa medel.

Figur 5: Finansiering av den frivilliga filmverksamheten

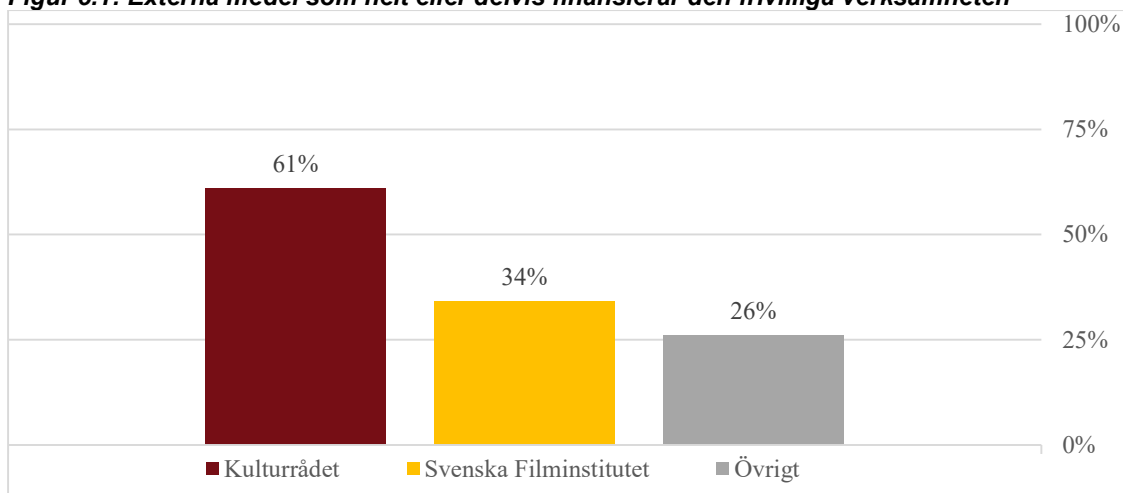
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 77 kulturskolor.

Andel finansiering via kulturskolans ordinarie budget kan ge en fingervisning om hur väl ett ämne är långsiktigt förankrat i kulturskolans ordinarie verksamhet. Filmverksamheten är ett relativt nytt ämne på flera kulturskolor jämfört med exempelvis ämnen inom musik. 47 procent av kulturskolorna uppger att filmverksamheten är beroende av externa medel, vilket kan indikera en viss risk om externa medel uteblir. Då ingen historisk data finns att jämföra med är det svårt att dra några slutsatser om hur finansieringen av filmverksamhetens utvecklats.

Externa medel

En följdfråga till finansiering av den frivilliga filmverksamhet var vilka externa medel som finansierar verksamheten. Av de kulturskolor som har uppgett att filmverksamheten helt eller delvis finansierats av externa medel har 61 procent svarat att denna finansiering kommit från Kulturrådet. Troligtvis avser detta finansiering i form av Kulturrådets Utvecklingsbidrag till kulturskolor. Utöver Kulturrådet står Svenska Filminstitutet för en betydande del av den externa finansieringen, motsvarande 34 procent. Troligen handlar det om Svenska Filminstitutets Stöd till filmkulturell verksamhet för barn och ungdom. Exempel på övrig finansiering som de kulturskolor som svarat har anggett är regionala och kommunala medel samt projektmedel från Allmänna arvsfonden.

Figur 5.1: Externa medel som helt eller delvis finansierar den frivilliga verksamheten

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 38 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen har gjort en kategorisering.

I referenssamtal om kartläggningen uppgav Kulturskolecentrum att de har sett att film är ett växande område på kulturskolorna i landet utifrån de ansökningar om Utvecklingsbidrag till kulturskolor som har kommit in. Tillgång till extern finansiering har troligtvis en betydande roll för möjligheten att etablera nya ämnen såsom film på kulturskolor. I en situation där en kommun har begränsad budget eller behöver genomföra besparingar innebär detta troligtvis att redan etablerade ämnen prioriteras.

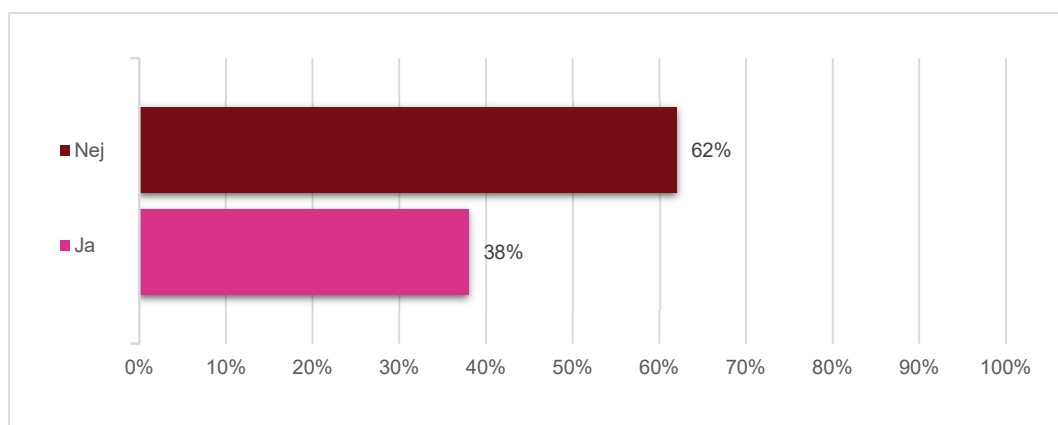
DEL 2

Kulturskolans filmverksamhet i skolan

Denna del redogör för de svar som kommit in från respondenterna gällande kulturskolans filmverksamhet i skolan. Med skola avses i detta sammanhang förskola, grundskola, särskola och gymnasiet.

På frågan om din kulturskola bedriver filmverksamhet i skolan, svarade 38 procent av respondenterna ja medan 62 procent svarade att de inte bedrev filmverksamhet i skolan.

Figur 6: Hur många kulturskolor som bedriver filmverksamhet i skolan

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 76 kulturskolor.

Statistiken visar att en betydande stor andel av kulturskolorna inte bedriver filmverksamhet i skolan. Kulturskolecentrums rapport, *Kulturskola i samverkan: En kartläggning av samverkan mellan kulturskola och skola*, som kom ut i december 2020, visade att 7 av 10 kulturskolechefer i Sverige upplever hinder för samverkan mellan skola och kulturskola. En liknade problematik lyfts också upp i referensgruppen med kulturskolechefer för denna rapport. Men båda dessa källor tydliggör att det inte är ett hinder specifikt för filmverksamhet utan det handlar om samverkan kring alla ämnen i kulturskolans verksamhet.

Vidare visar Kulturskolecentrums rapport att kulturskolor, grundskolor och kommuner upplever att dessa hinder beror på att det finns olika villkor och förutsättningar för samverkan. Kulturskolan och skolan har olika utmaningar och uppdrag, vilket blir tydligt när det gäller det faktum att skolan är obligatorisk och kulturskolan frivillig.

Dessa faktorer påverkar möjligheterna för kulturskolor att utveckla filmverksamhet i skolan. Samtidigt visar rapporten att det finns en vilja hos alla parter att utveckla samverkan. 9 av 10 kulturskole-

chefer önskar exempelvis stärka och utveckla en samverkan med skolan. Det synliggör en stor potential att utveckla kulturskolans filmverksamhet i skolan ytterligare.

I samtal med referensgrupper har det framkommit att det också finns kulturskolor som enbart bedriver filmverksamhet i skolan. För en del kulturskolor har filmverksamhet i skolan varit ingången till att starta upp film som ämne även i den frivilliga verksamheten.

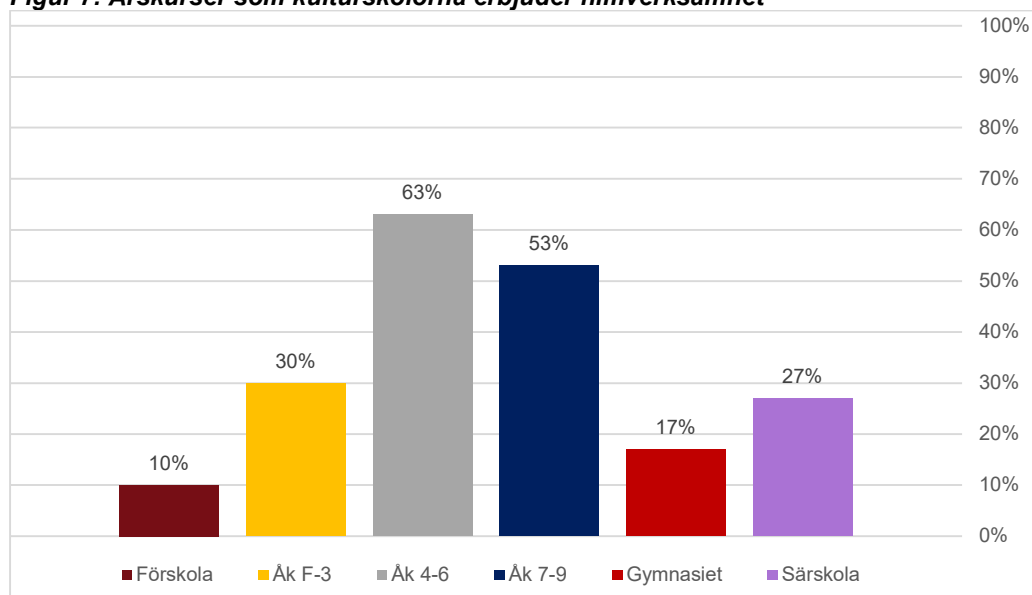
Målgrupp och innehåll

Följande delar som berör målgrupp, innehåll och finansiering för filmverksamhet i skola har enbart besvarats av de kulturskolor som bedriver en sådan verksamhet. Därför ser svarsfrekvensen relativt låg ut. När det gäller dessa delar görs en jämförande analys genom att titta på likheter och skillnader med den statistik som tidigare tagits upp under delen för kulturskolans frivilliga verksamhet.

Målgrupp

Målgruppen, som kulturskolorna vänder sig till i skolan, är främst elever på mellanstadiet och högstadiet. Som diagrammet visar svarar 63 procent av kulturskolorna att de erbjuder filmverksamhet till årskurs 4–6 och 53 procent erbjuder filmverksamhet till årskurs 7–9. Andelen kulturskolor som vänder sig med sitt utbud till F-3 samt till särskolan är också relativt hög; 30 procent respektive 27 procent, medan andelen är lägre på förskola och gymnasiet.

Figur 7: Årskurser som kulturskolorna erbjuder filmverksamhet

Källa: Filminstitutet och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 30 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera svarsalternativ.

Siffrorna är intressanta att jämföra med den frivilliga filmverksamheten på kulturskolorna (se figur 2 på sidan 5). Där är åldrarna generellt aningen högre med ett fokus på åldrarna 10–19 år. Vanligast är målgruppen elever i åldrarna 12–15 år (nästan 90 procent av kulturskolorna erbjuder verksamhet för dessa åldrar). Ungefär 70 procent av kulturskolorna erbjuder frivillig filmverksamhet för åldrarna 16–19 år, vilket är en målgrupp som inte verksamheten i skolan når i lika stor utsträckning. Det visar

på att den frivilliga verksamheten och kulturskolans filmverksamhet som erbjuds inom ramen för skola kompletterar varandra när det gäller målgrupper.

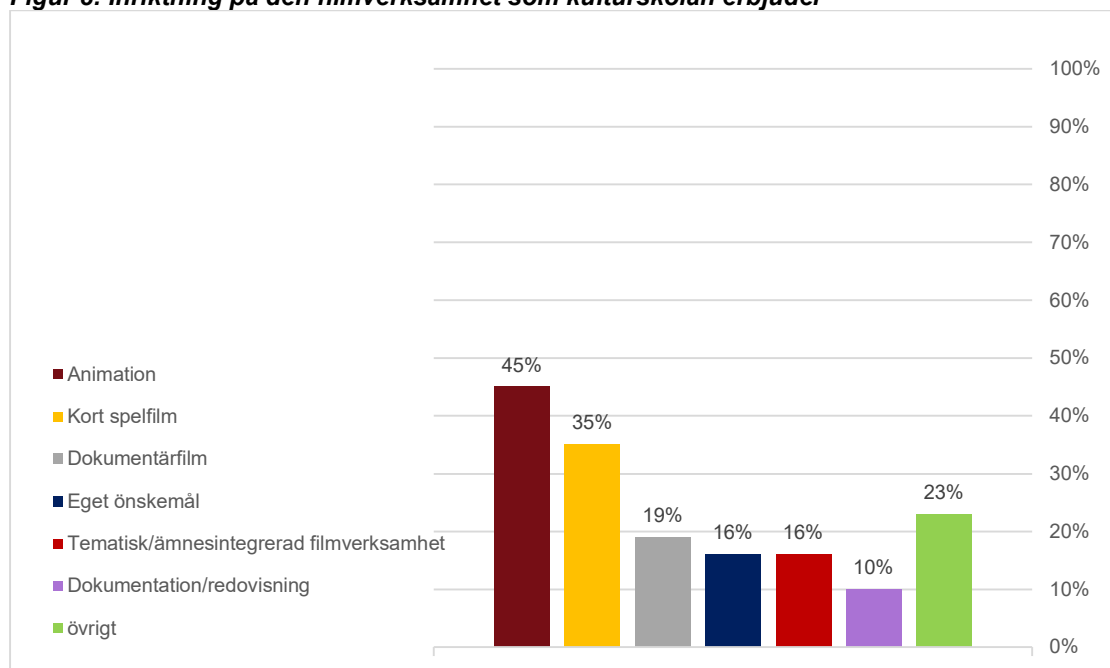
Resultatet från enkäten visar också att antal barn och unga som nås av kulturskolans filmverksamhet i skolan är betydligt fler än de som får ta del av film som ämne i kulturskolans frivilliga verksamhet. En sådan siffra beror, som referensgruppen med kulturskolechefer och Kulturskolecentrum påtalade, på faktorer som att verksamhet i skola bedrivs klassvis, och därmed i större grupper än i den frivilliga verksamheten. Vidare genomförs oftare kortare och fler verksamheter i skola medan verksamhet i det frivilliga utbudet ofta handlar om längre terminskurser, där deltagare får fördjupa sig i ämnet (se figur 1 på sidan 4).

Trots det är det viktigt att understryka vikten av filmverksamheten i skolan utifrån ett delaktighetsperspektiv och möjligheten att nå nya målgrupper för kulturskolans verksamhet, vilket referensgruppen med kulturskolechefer också underströk.

Inriktning och innehåll

Inriktning och innehåll på den filmverksamhet som kulturskolorna erbjuder till skola är främst animation och kort spelfilm, vilka erbjuds av 45, respektive 35 procent, av de kulturskolor som svarat på frågan. Andra förekommande inriktningar för verksamheten är dokumentärfilm, ämnesintegrerad filmverksamhet och dokumentation i form av redovisningsmetod. I kategorin Övrigt nämner kulturskolorna exempel som utbildning av pedagoger, tv-produktion, filmsamtal, digitalt berättande, reklamfilm och musikvideos.

Figur 8: Inriktning på den filmverksamhet som kulturskolan erbjuder

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: *Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21*. Svar från 31 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ.

Om resultatet jämförs med inriktning och innehåll i kulturskolans frivilliga verksamhet är animation och kort spelfilm ledande även där (se figur 3 på sidan 6). Ett liknande resultat i jämförelsen mellan verksamhet i skola och frivillig verksamhet finns också när det gäller dokumentärfilm.

Filmverksamhet i skola tenderar att utformas efter skolans behov och uppdrag. Det kan handla om ämnesintegrerad verksamhet, dokumentation, redovisning och projekt utifrån skolans egna önskemål. På ett liknande sätt kan film och rörlig bild förekomma i den frivilliga verksamheten som en integrerad del i kulturskolans övriga ämnen som exempelvis dans, musik och teater. Denna tendens framkom i referensgruppen med kulturskolechefer.

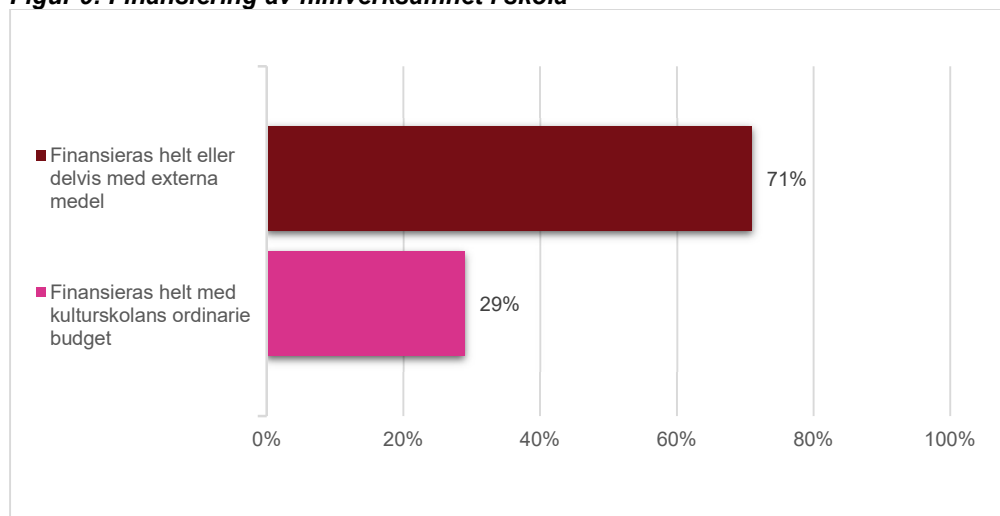
En sådan tendens kan kopplas ihop med att film som ämne ännu inte har etablerat sig, framför allt inte som ett självständigt och kontinuerligt utbud, på kulturskolorna. Pandemin har också bidragit till ett allt större behov av att integrera film och rörlig bild som ämne på kulturskolorna, i form av exempelvis digitala inspelningar och livesändningar av arrangemang. En utmaning, enligt referensgruppen med kulturskolechefer, blir dock att få filmen att utvecklas mot att bli en självständig konstform snarare än ett verktyg för att uppnå andra behov, vare sig de handlar om redovisning/kunskapsinhämtning i skola eller dokumentation/sändning av ett uppträdande inom kulturskolans frivilliga verksamhet.

Värt att tillägga är att undersökningen av filmverksamheten i skola inte tagit upp frågan om undervisningsform, som när det gäller den frivilliga verksamheten (se figur 1 på sidan 4). I vilken utsträckning det handlar om längre terminskurser eller kortare och tillfälliga utbildningstillfällen vore därför värt att undersöka vidare. Dock har det framkommit i flera av referensgrupperna att verksamhet i skola ofta genomförs i form av kortare workshops.

Finansiering och ekonomi

71 procent av de kulturskolor som bedriver verksamhet i skola anger att denna finansieras helt eller delvis genom externa medel. 29 procent anger dock att verksamheten finansieras genom kulturskolans ordinarie budget.

Figur 9: Finansiering av filmverksamhet i skola

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: *Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21*. Svar från 31 kulturskolor.

Siffrorna visar att kulturskolans filmverksamhet i skola, i allra högsta grad, är beroende av externa medel.

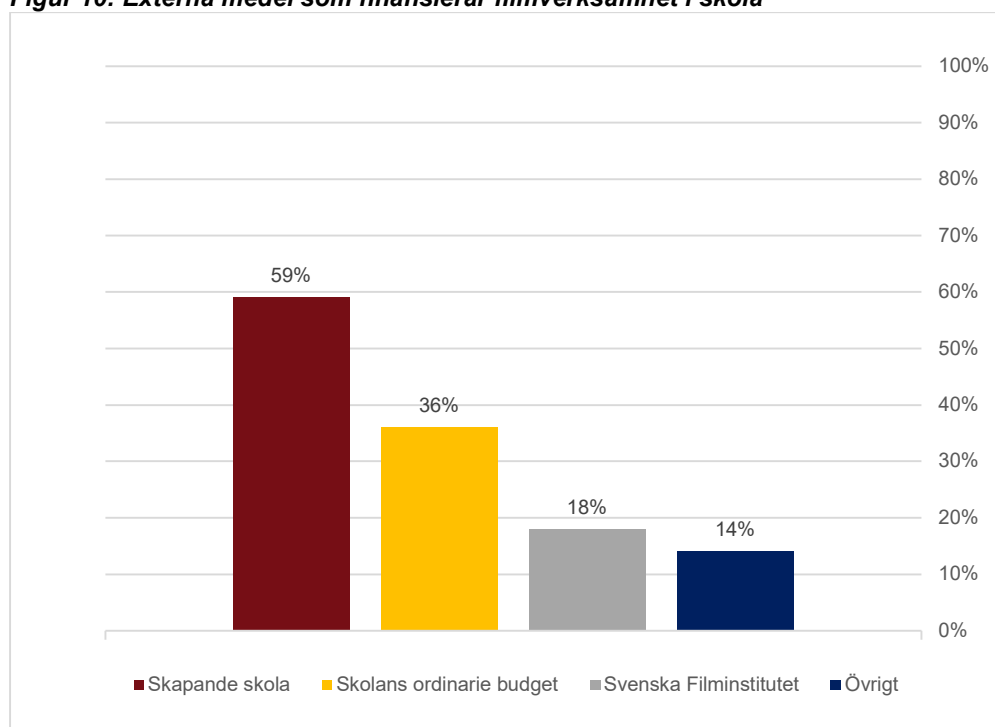
Dessa siffror är intressanta att koppla till möjligt innehåll, form och långsiktighet i de verksamheter som erbjuds. Om det är externa medel som finansierar insatserna tenderar verksamheterna i större grad bli mer tillfälliga kurser och projekt.

Det är också intressant att jämföra dessa siffror med kulturskolans finansiering av den frivilliga filmverksamheten (se figur 5 på sidan 8), där 47 procent angivit att verksamheten helt eller delvis finansieras av externa medel. Det visar att det är betydligt vanligare att filmverksamheten i skolan finansieras med externa medel än vid den frivilliga verksamheten.

Externa medel

En följdfråga till finansiering av filmverksamhet i skola bestod av vilka externa medel som, helt eller delvis, finansierar verksamheten. Här svarade 59 procent av kulturskolorna att Skapande skola-medel från Kulturrådet finansierade verksamheten medan 36 procent angav Skolans ordinarie budget som finansiering. 18 procent svarade externa medel från Svenska Filminstitutet (Stöd till filmkulturell verksamhet för barn och ungdom). I kategorin övrigt nämner kulturskolorna externa stöd från exempelvis Allmänna arvsfonden, regionala stöd och projektstöd.

Figur 10: Externa medel som finansierar filmverksamhet i skola

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: *Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21*. Svar från 22 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ.

Viktigt att understryka i detta fall är att kulturskolorna inte alltid har kunskap om finansiering av filmverksamheten i skolan. Många angav här Skolans ordinarie budget som finansiering, vilket inte handlar om ett externt stöd i den bemärkelsen. Däremot kan det i denna kategori ingå externa stöd som kulturskolan inte har inblick i. Vid samtal med referensgruppen med kulturskolechefer framgick det att en stor del av denna kategori kan vara Skapande skola-medel. Det är ett externt stöd som tilldelas skolan och utbildningsförvaltningen och som därmed inte alltid är synligt för kulturskolorna. Om så är fallet är Skapande skola-medel en helt klart dominerande finansieringsmetod för kulturskolans filmverksamhet i skolan.

Referensgruppen med kulturskolechefer understryker dock att insatserna vid Skapande skola-utbud skiljer sig markant från deras övriga utbud. Kulturverksamheten som genomförs inom ramen för stödet, ställer tydliga krav på form, innehåll och utförande. Det gör att verksamheten i högre grad är styrd utifrån de kriterier som behöver uppfyllas. Det handlar ofta om personal och utbud som inte ingår som en del av kulturskolans ordinarie verksamhet och verksamheten bedrivs snarare som separata kortare projekt som uppfyller de kriterier som följer med stödet.

Det är också intressant att titta på dessa siffror i relation till de målgrupper som kulturskolorna vänder sig till. Skapande skola är ett stöd som riktar sig till grundskolan, vilket också är de målgrupper som kulturskolorna främst vänder sig till med sitt utbud riktat mot skola (se figur 7 på sidan 11).

Om man gör en jämförande analys av externa medel som finansierar den frivilliga verksamheten är det värt att notera att stödet från Svenska Filminstitutet är något högre, 34 procent, (se figur 6 på sidan 10) än vad som benämns som externa stöd för kulturskolans filmverksamhet i skola (18 procent).

DEL 3

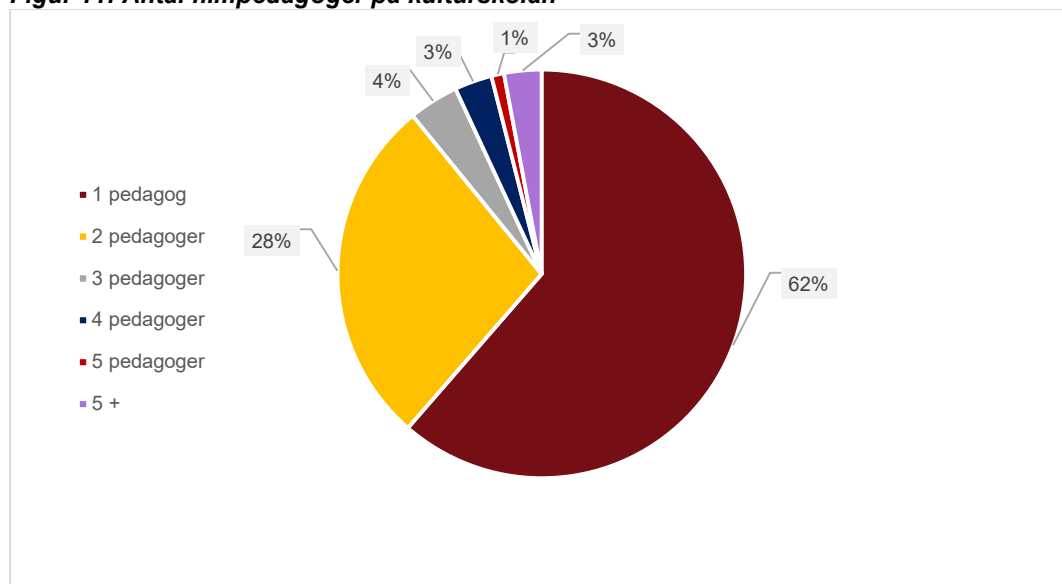
Kulturskolans filmpedagoger

I rapportens tredje del sammanfattas svaren på frågor som rör kulturskolornas filmpedagoger. Det finns ingen examen eller certifiering för filmpedagoger. Därför används här begreppet filmpedagog för pedagoger som undervisar i film och rörlig bild, i kulturskolans frivilliga verksamhet och/eller i skolan.

Arbetsförhållanden

På frågan hur många pedagoger på kulturskolan som undervisar i film och rörlig bild svarar hela 62 procent att det endast är en pedagog som gör det. Ytterligare 28 procent anger att de har två filmpedagoger i verksamheten.

Figur 11: Antal filmpedagoger på kulturskolan

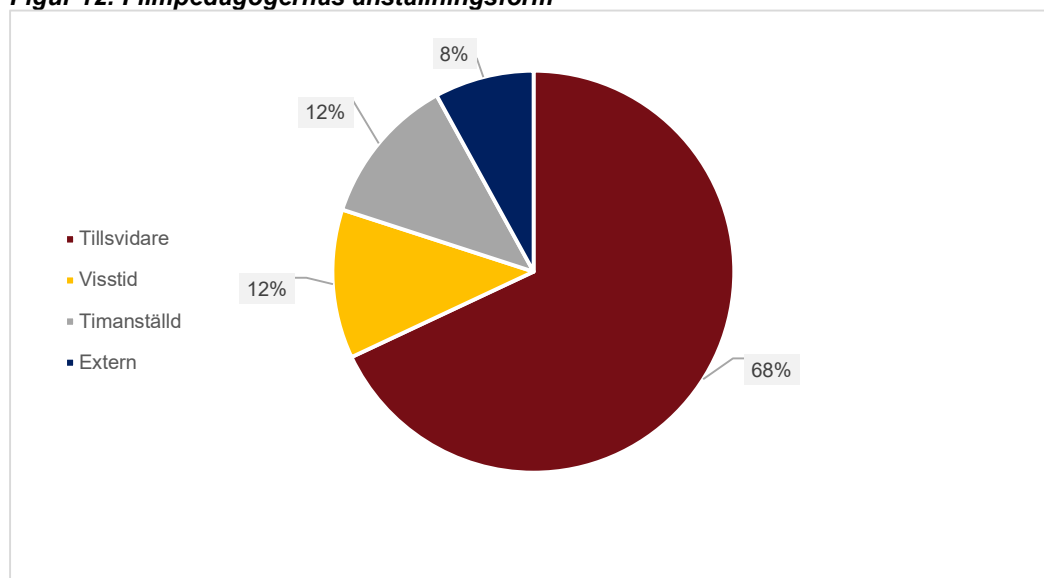
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Fritextsvar från 79 kulturskolor.

Att 90 procent av kulturskolorna har högst två pedagoger som undervisar i film och rörlig bild i någon omfattning är inte förvånande med tanke på att ämnet fortfarande är litet, vilket Kulturrådets rapport *Kulturskolan i siffror – sammanfattning av statistik 2019* visar. Vilka kulturskolor är det då

som har fler pedagoger som undervisar i ämnet? Här finns inget självklart samband mellan storlek på kulturskolan och andel som undervisar i film och rörlig bild. Till exempel har kulturskolan i Stockholm 11 pedagoger som undervisar i ämnet av totalt ca 300 lärare, samtidigt som Tomelilla med totalt 12 lärare anger att de har 4 lärare som undervisar i film och rörlig bild. Detta har förstås också att göra med vilken anställningsgrad pedagogerna har och hur de kombinerar undervisning i olika ämnen. I vilken mån kulturskolan också har filmundervisning i skolan kan rimligen också påverka. Antalet filmpedagoger i kulturskolan läsåret 20/21 är enligt den inledande frågan 132, med viss osäkerhet kring antalet externa som anlitas.

På frågan vilken typ av anställningsform filmpedagogen/filmpedagogerna har under läsåret, kunde respondenterna fylla i för var och en av filmpedagogerna. Det kan finnas fall där samma filmpedagog både har en del av sin tjänst tillsvidare, medan en annan del är tidsbegränsad. Kulturskolorna uppger att 68 procent av deras filmpedagoger har tillsvidareanställning. Av filmpedagogerna är det 8 procent som inte alls är anställda utan fakturerar.

Figur 12: Filmpedagogernas anställningsform

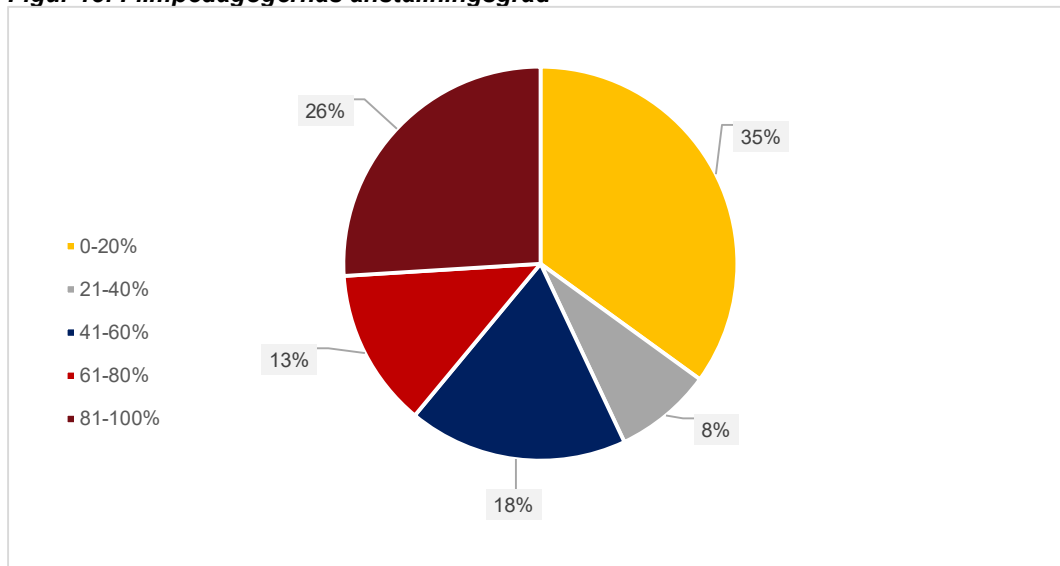

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 78 kulturskolor, totalt 142 olika anställningar.

Andelen filmpedagoger som saknar tillsvidareanställning är förhållandevis hög. Samtidigt innebär en tillsvidareanställning inte nödvändigtvis att anställningen är knuten till undervisning just i ämnet film/rörlig bild, då innehållet i pedagogernas tjänster kan variera över tid och med olika projekt, vilket framkom i ett referensgruppsamtal.

Ett annat sätt att mäta filmverksamhetens omfattning i kulturskolan är att titta på hur mycket filmpedagogerna arbetar. Även på denna fråga kunde respondenterna svara för respektive filmpedagog på kulturskolan. Av filmpedagogerna har den största andelen endast ett tjänstutrymme på 0–20 procent för att undervisa i film och rörlig bild.

Figur 13: Filmpedagogernas anställningsgrad

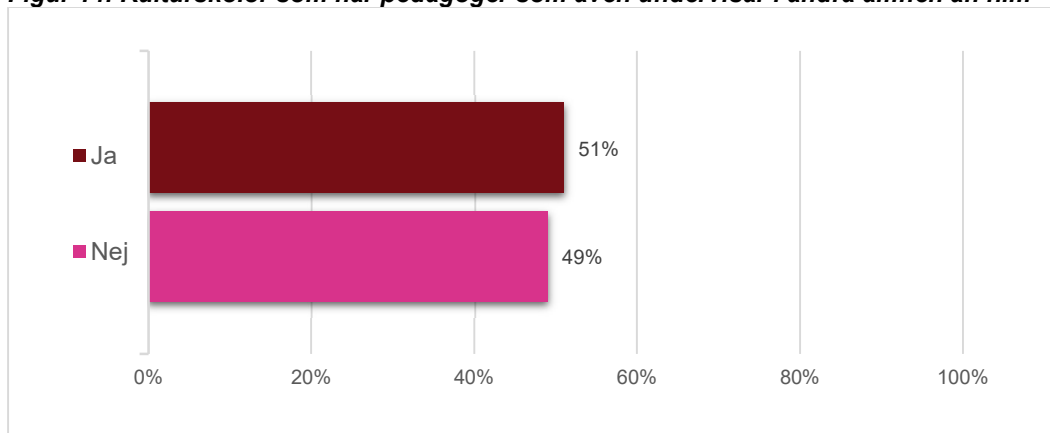

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 79 kulturskolor, totalt 136 anställningar.

Samtidigt har den näst största andelen 81–100 procents anställning för undervisning i ämnet. Här finns en viss osäkerhet kring hur respondenterna har förstått frågan, om de svarat på pedagogens undervisningstid i film/rörlig bild eller, i de fall pedagogen också undervisar i andra ämnen, på pedagogens totala anställningsgrad. Det man med säkerhet kan säga är att majoriteten filmpedagoger inte har mer än 60 procents anställningsgrad.

Det är inte ovanligt att filmpedagogen också undervisar i något eller några andra ämnen på kulturskolan. På frågan om kulturskolans filmpedagog/filmpedagoger undervisar i fler ämnen än film/rörlig bild svarar drygt 50 procent ja.

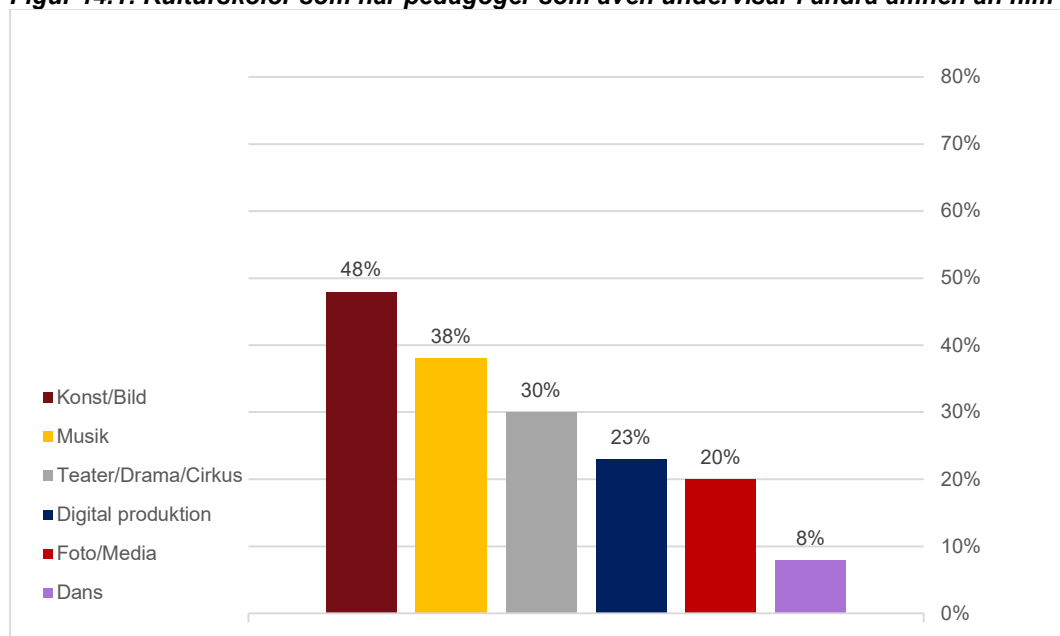
Figur 14: Kulturskolor som har pedagoger som även undervisar i andra ämnen än film

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 78 kulturskolor

De som svarade ja på den frågan kunde också i fritext ange vilka andra ämnen filmpedagogerna undervisar i. Kombinationerna är många och olika. Av sammanställningen går inte att utläsa hur många av filmpedagogerna som har kombinationstjänster eller specifikt vilka kombinationer av olika ämnen de har.

Figur 14.1: Kulturskolor som har pedagoger som även undervisar i andra ämnen än film

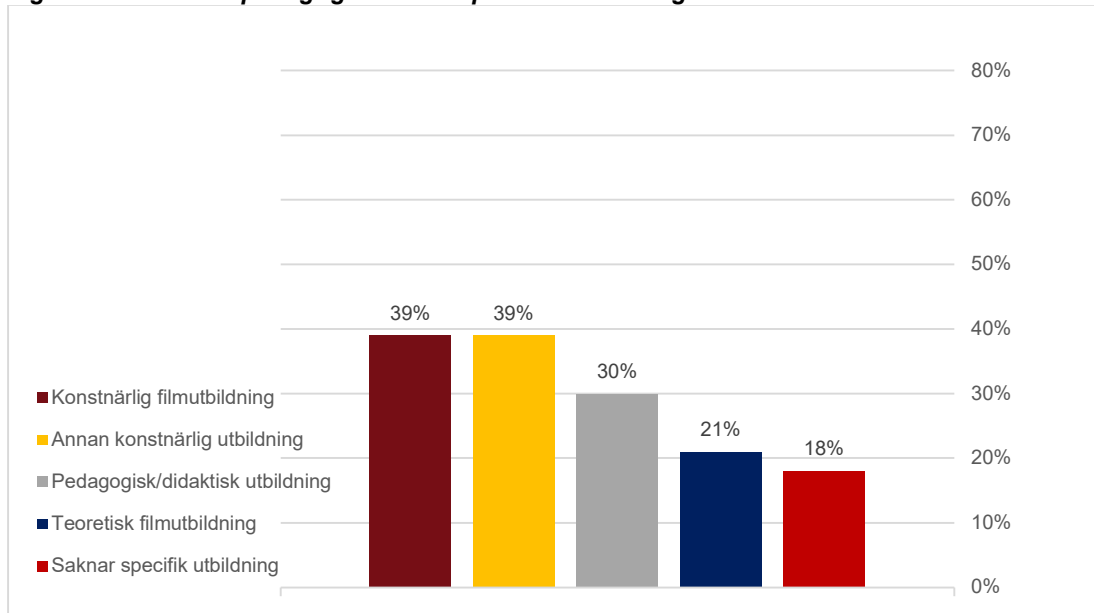
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Fritextsvar från 39 kulturskolor. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Tabellen ovan ger en bild av vad respondenterna svarat att filmämnet kombineras med. Fritextsvaren ger en karta över hur många olika benämningar kulturskolans kurser har, inte bara inom film och rörlig bild. I sammanställningen har de inordnats i kategorier, till exempel har undervisning i olika instrument slagits ihop under rubriken Musik. Film kombineras oftast med undervisning i Konst/Bild. Näst vanligast är kombinationen med Musik. Den kan tyckas mer långsökt, men kan förklaras utifrån att musiken fortfarande dominerar i kulturskolans verksamhet.

Filmpedagogernas kompetens

För att få en bild av filmpedagogernas kompetens fick respondenterna svara på frågor om filmpedagogernas utbildning och arbetslivserfarenhet. Flera alternativ var valbara för varje filmpedagog. Hela 18 procent av de verksamma filmpedagogerna i kulturskolan saknar då specifik utbildning. Övriga filmpedagoger kan ha en kombination av olika utbildningar.

Figur 15: Andel filmpedagoger med respektive utbildning

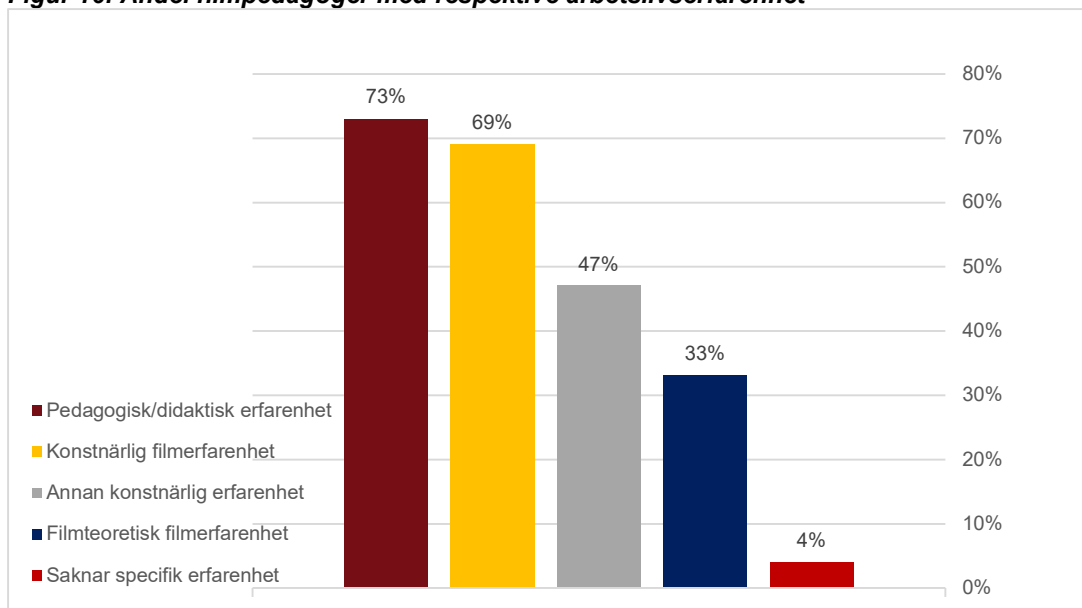

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 76 kulturskolor, totalt 131 filmpedagoger. Flera svarsalternativ möjliga för varje pedagog.

Att annan konstnärlig utbildning än inom film är så pass vanlig kan förklaras genom den stora andel pedagoger som också undervisar i andra ämnen, och där de då antagligen har en utbildning, framförallt inom bild och musik, men även teater.

När vi kommer till filmpedagogernas arbetslivserfarenhet är det hela 69 procent som har konstnärlig erfarenhet inom just film/rörlig bild och i än högre grad har de erfarenhet av pedagogisk/didaktiskt arbete. Endast 4 procent saknar specifik arbetslivserfarenhet inom film.

Figur 16: Andel filmpedagoger med respektive arbetslivserfarenhet

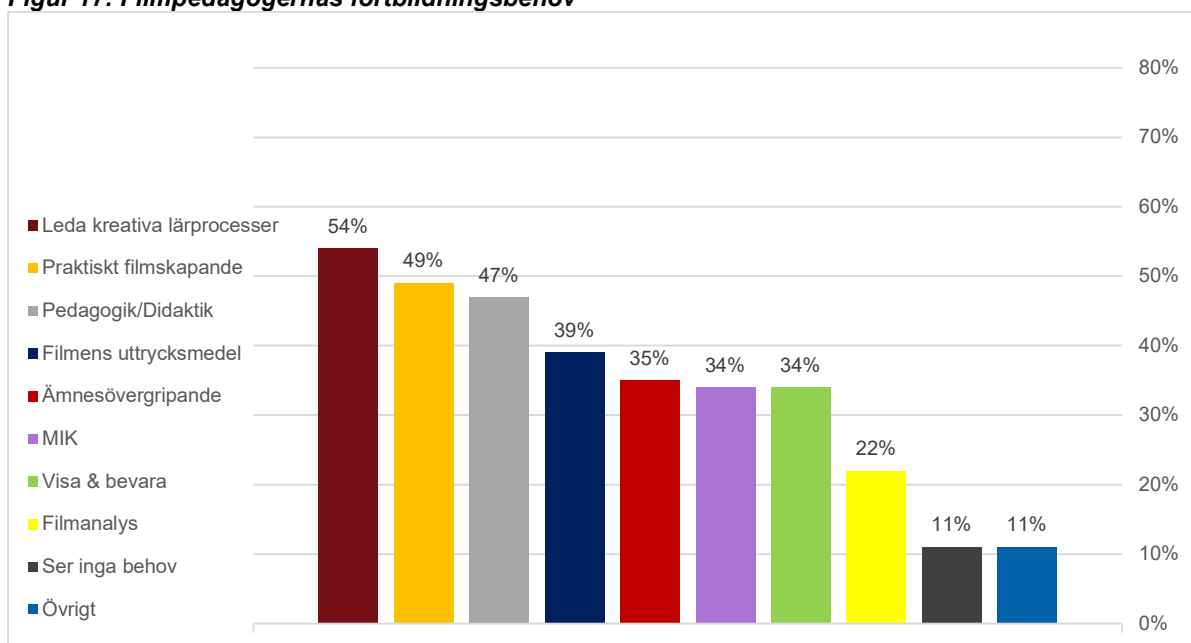

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 78 kulturskolor, totalt 135 filmpedagoger. Flera svarsalternativ möjliga för varje pedagog.

Behov av fortbildning

Enkäten riktade sig till kulturskolans chefer och i de flesta fall är det också de som besvarat enkäten. Respondenterna kunde fylla i flera alternativ på frågan om fortbildningsbehov inom olika föreslagna kunskapsområden. Att leda kreativa lärandeprocesser var det mest valda alternativet, en generell kompetens som kanske kulturskolan idag efterfrågar utifrån att allt mer undervisning sker i grupp, med de specifika utmaningarna som det för med sig.

Figur 17: Filmpedagogernas fortbildningsbehov

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 74 kulturskolor. Flera svarsalternativ möjliga.

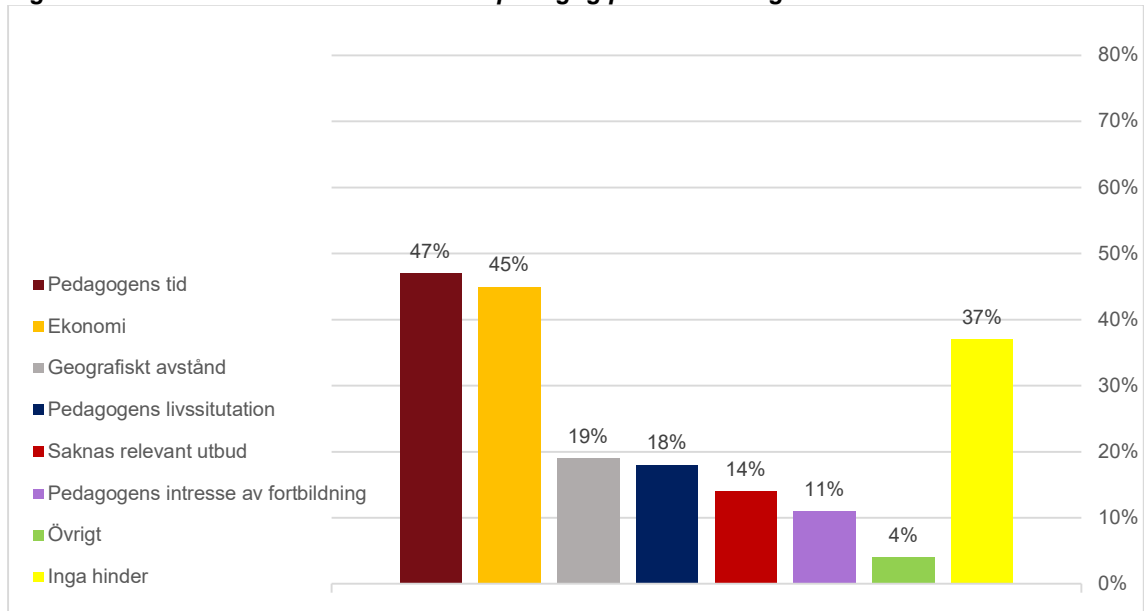
Enligt resonemang i referensgrupperna ser behoven ut att spegla de svagheter som kartläggningen visat när det gäller utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Det finns behov inom pedagogik/didaktik för pedagoger som har konstnärlig filmutbildning och/eller erfarenhet inom det området, och för dem som har annan konstnärlig utbildning och/eller pedagogisk didaktisk erfarenhet finns behov av utbildning inom filmskapande.

Man kan kanske också utläsa chefernas önskan att se mer samarbete mellan de olika konstområdena i kulturskolan i den relativt höga skattningen av Ämnesövergripande arbete. Att MIK (Medie- och informationskunnighet) markerats av relativt många respondenter, kan bero på att det kan vara en strategisk ingång för filmundervisning i skolan, där MIK ingår i läroplanen, men skolan saknar ofta egen kompetens kring rörlig bild. Under rubriken Visa och bevara ryms kunskap kring hur rörlig bild får hanteras utifrån personuppgiftslagen, GDPR, vilket också lär vara ett generellt behov för kulturskolan.

Under valalternativ Annat återfinns olika sorts animation, programvaror och redigering, filmmusik och specialeffekter.

Endast någon enstaka svarade nej på en inledande fråga om det finns möjlighet att låta filmpedagog delta i fortbildning. Därpå ställdes frågan vad som ändå kan utgöra eventuella hinder för fortbildning.

Figur 18: Eventuella hinder för att skicka pedagog på fortbildning

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 73 kulturskolor. Flera svarsalternativ möjliga.

Svaren ger god vägledning om vad utbildningsaktörer behöver ta hänsyn till om de vill erbjuda filmpedagogerna fortbildning. Framför allt handlar det om pedagogens arbetsituation och om att kulturskolans fortbildningsbudget är begränsad. Resväg, med påverkan på såväl tid som kostnader, har också relativt stor betydelse. Respondenterna gav också några förslag under svarsalternativet Övrigt, som att arrangera utbildning i samband med arrangemang som Göteborgs filmfestival eller Kulturskoledagarna. En annan idé som framkom var att arrangera samma kurs på flera olika platser i landet.

Kulturskoleklivet, regeringens utbildningssatsning för fler utbildade kulturskolepedagoger i kulturskolan, vänder sig i första hand till konstnärligt verksamma som vill tillägna sig pedagogisk och didaktisk kompetens. Men som Kulturskolecentrum konstaterar i sin kartläggning av kompetensbehoven hos kulturskolan på kort och lång sikt, *Kulturskola i rörelse* (2019), ser inte kulturskolorna nyanställning som sin främsta kompetensförsörjningsstrategi utan kompetensutveckling av den befintliga personalen. De sex lärosäten som fått anslag att arrangera utbildningar inom Kulturskoleklivet erbjuder därför även kortare kurser. På filmområdet erbjuds utbildningar inom Kulturskoleklivet på Stockholms och Göteborgs universitet.

För en yrkesverksam person är tröskeln för att studera parallellt med jobb, eller ta tjänstledigt och ytterligare studielån hög. Detta konstateras också av Kulturskolecentrum i *Kulturskola i rörelse* där de efterlyser förstärkta möjligheter till kompetensutveckling av befintlig personal, i form av ett kulturskolepedagoglyft.

Under nuvarande förutsättningar kan man anta att det också finns behov av kompletterande utbildningsarrangörer som kan erbjuda anpassade och kortare utbildning, exempelvis de webinarier som Filminstitutet och Filmregionerna har arrangerat under läsåret 20/21. När det kommer till fysiska utbildningar finns det fördelar med regionalt eller interregionalt anordnade kurser. Geografiskt avstånd har stor betydelse för vilka som har möjlighet att gå kursen

DEL 4

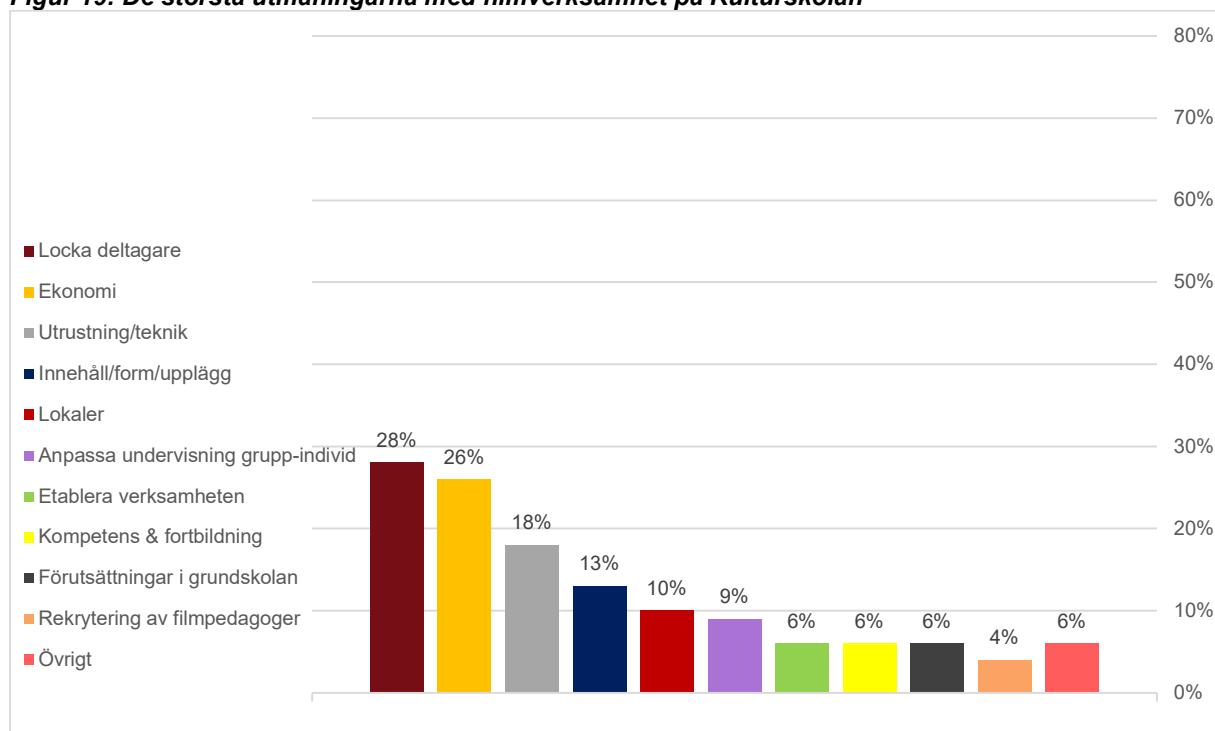
Utmaningar och behov

I denna avslutande del är fokus de utmaningar och behov som identifierats av respondenterna.

Utmaningar

På frågan vilka som är de största utmaningarna med att bedriva filmverksamhet på Kulturskolan svarar 28 procent att det är att locka deltagare. 26 procent av de svarande anger ekonomi som den mest utmanande faktorn, det vill säga finansiering av filmkurser.

Figur 19: De största utmaningarna med filmverksamhet på Kulturskolan

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 68 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Locka deltagare hamnar överst på listan över utmaningar kan verka förvånande då film och rörlig bild ofta lyfts som attraktivt för målgruppen, en reflektion som kom fram i de referensgruppsamtal

som genomfördes. Här får vi ta i beaktande att filmen som ämne i kulturskolans utbud är relativt nytt och ställs i relation till musikämnet och andra ämnen som är väletablerade i kulturskolan.

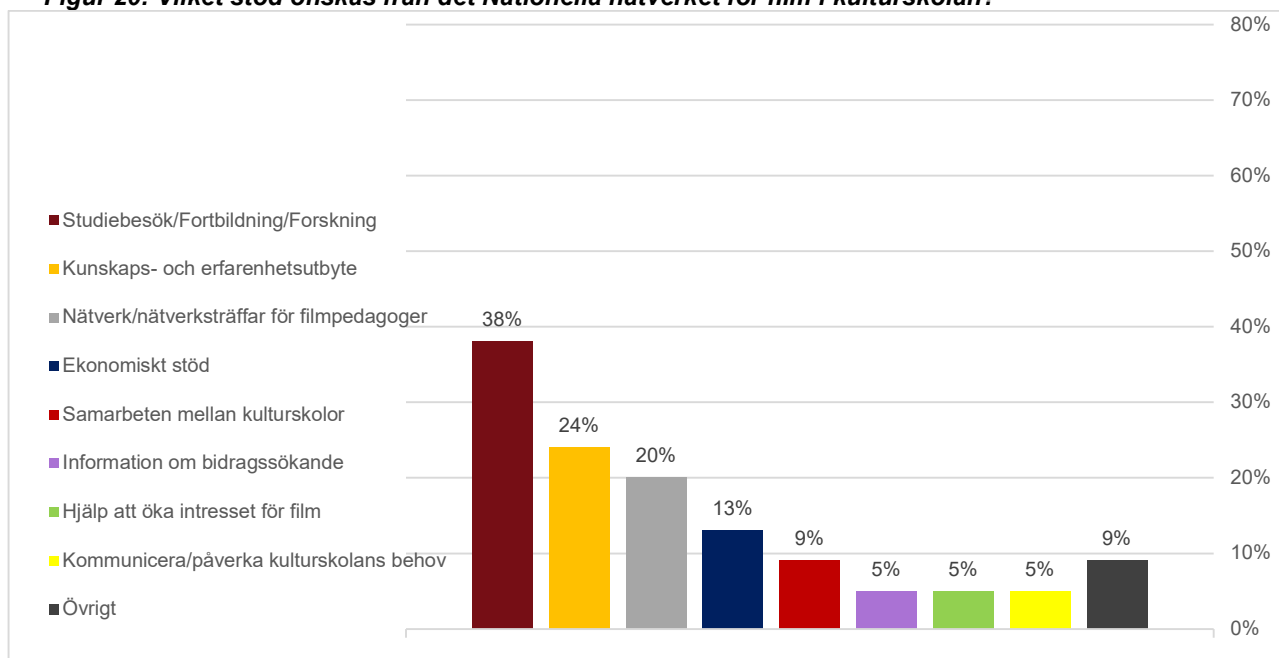
Flera av de angivna utmaningarna kan dels relateras till att filmverksamheten är relativt ny på många kulturskolor, dels till att ämnet för med sig utmaningar kring lämpliga lokaler och eventuella inköp av digital teknik.

I referensgruppsamtalen diskuterades även det faktum att rekrytering av filmpedagoger ofta lyfts som en svårighet av kulturskolor som är på gång på att starta filmverksamhet. Att det däremot bara är 4 procent av respondenterna som anger rekrytering som en utmaning i vår kartläggning kan härledas till att respondenterna är på kulturskolor som redan har filmverksamhet under läsåret 20/21.

Behov av stöd

Respondenterna fick i tre enkätfrågor svara på vilka stöd de önskar av nationella respektive regionala instanser. Den första frågan handlade om önskat stöd från Nationella nätverket för film i kulturskolan, som också står bakom den kartläggning som ligger till grund för denna rapport. Av de totalt 58 som svarade på frågan angav 38 procent att de önskade stöd med fortbildning, studiebesök och forskning. 24 procent önskade utbyte kring uppbyggnad av filmverksamhet.

Figur 20: Vilket stöd önskas från det Nationella nätverket för film i kulturskolan?

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 58 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Under svarskategorin Övrigt återfinns önskemål om att nätverket ska informera om filmkurser och filmtävlingar, utveckla gemensamma filmfestivaler, ge ut nyhetsbrev och upprätta en gemensam plattform för visning av elevfilmer.

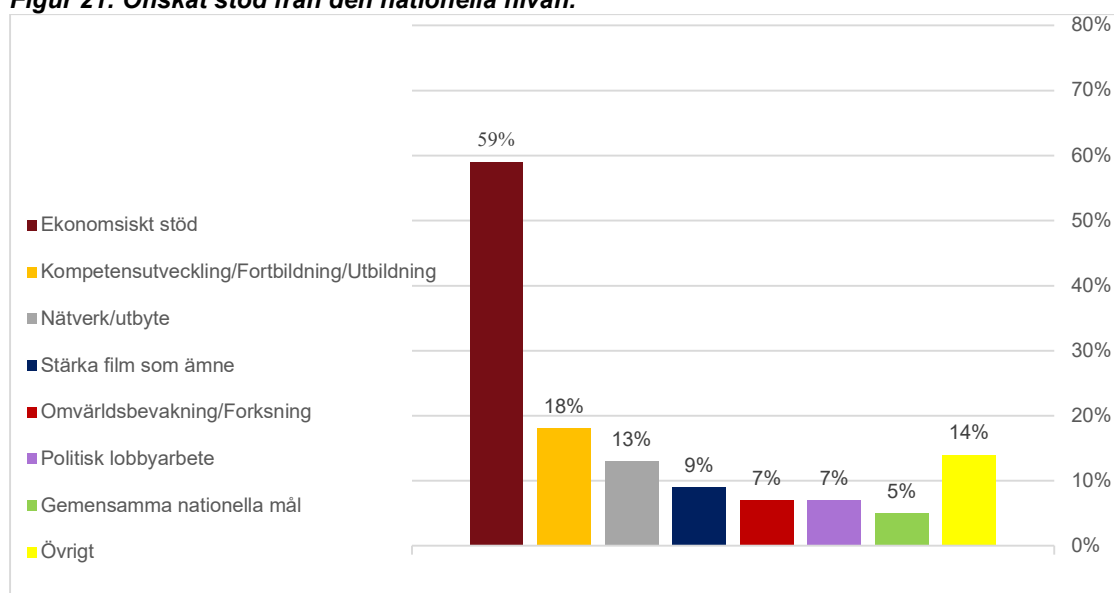
Svarsfrekvensen på denna fråga är relativt låg, sett till övriga frågor i rapporten. Eftersom nätverket är ungt kan kännedomen om att det finns och vilka frågor det driver fortfarande vara låg. Bland

svaren uppfattas en önskan och uppmaning från kulturskolor runt om i landet till nätverket om att arrangera fortbildningar och studiebesök samt lyfta fram forskning.

Under hösten 2020 startades en webbaserad fortbildningsserie riktad till kulturskolepersonal som arbetar med film och rörlig bild, som en av de första aktiviteterna initierade i nätverket. I sin helhet kan svaren uppfattas som en tydlig uppmaning att nätverket ska erbjuda samverkan och utbyte. Hit vill kulturskoleledare kunna vända sig för stöd och information kring uppbyggnad av filmverksamhet i kulturskolan, hitta samarbeten och ges möjlighet att nätverka på olika nivåer.

Vidare fick respondenterna svara på vilket stöd de önskar av nationella respektive regionala instanser. En majoritet, 59 procent, önskade att den nationella nivån främst ska bistå med ekonomiskt stöd, som ju också anges som en av de största utmaningarna för kulturskolan.

Figur 21: Önskat stöd från den nationella nivån.

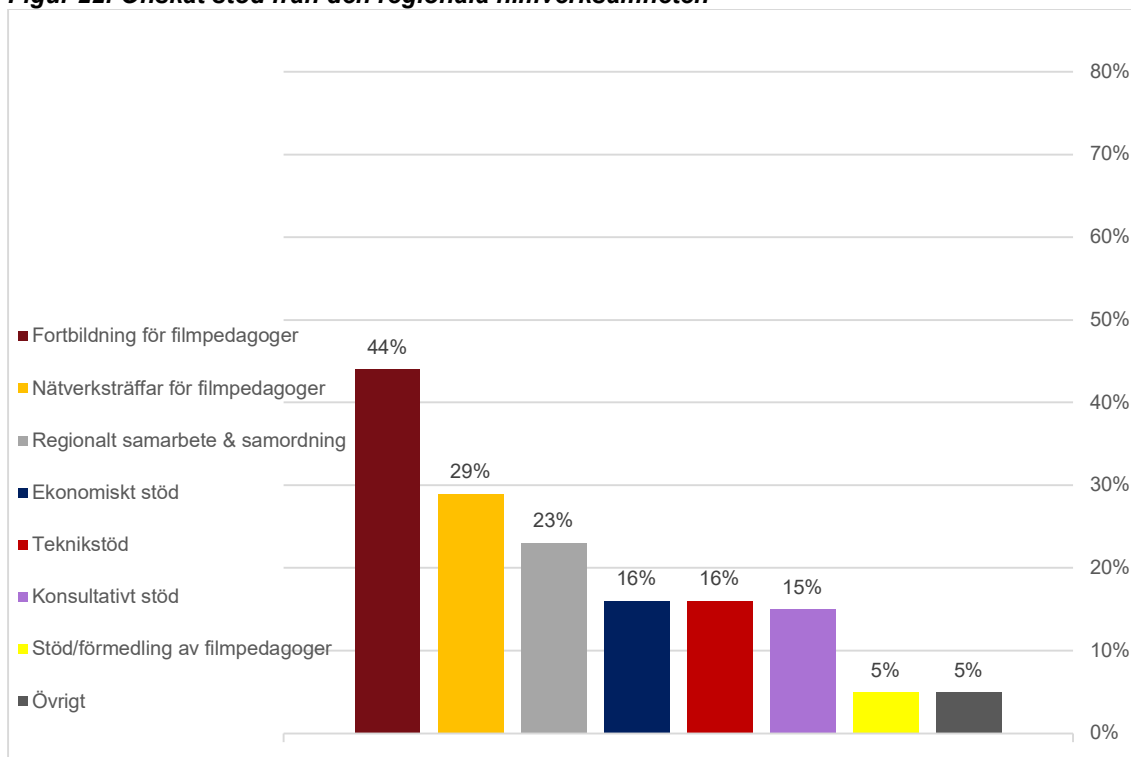
Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 55 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Under svarskategorin Övrigt återfinns önskemål som att driva nationella utvecklingsprojekt och andra nationella samarbetsinsatser, utveckla ungdomsledd verksamhet, utveckla projektidéer och ombesörja utlån av utrustning.

Den nationella nivån definierades i enkäten som Filminstitutet och Kulturrådet. Det är från dessa instanser som kulturskolorna idag söker majoriteten av sina externa medel, exempelvis Skapande skola-medel för filmverksamhet i skola och Filminstitutets stöd till filmkulturell verksamhet för barn och ungdom (se sidan 8 och 14). Det framstår med tydlighet att kulturskolorna i dagsläget är beroende av dessa externa medel för att finansiera filmverksamhet i skola samt ofta i uppstart av den frivilliga filmverksamheten. I övrigt efterfrågas även här kompetensutveckling och fortbildning samt möjlighet till nätverk och utbyte.

Från den regionala filmverksamheten efterfrågar de svarande kulturskolorna främst insatser för sina pedagoger, 44 procent efterfrågar fortbildning och 29 procent arrangemang där pedagogerna ges möjlighet att nätverka och ha erfarenhetsutbyte.

Figur 22: Önskat stöd från den regionala filmverksamheten

Källa: Filminstitutets och Filmregionernas enkät: Fördjupad kartläggning av film i kulturskolan under läsåret 20/21. Svar från 62 kulturskolor. Kulturskolorna kunde ange ett eller flera frisvarsalternativ. Arbetsgruppen för rapporten har gjort en kategorisering.

Ekonomiskt stöd var den enskilt största posten där respondenterna efterfrågar stöd från den nationella nivån. När det kommer till stöd från den regionala filmverksamheten påminner dessa svar mer om resultatet från vad som efterfrågas från det nationella nätverket för film i kulturskolan. Det vill säga fortbildning och kompetensutveckling för pedagoger samt att erbjuda nätverk för dessa. Svaren indikerar kontakt och utbyte. Här efterfrågas samarbete och konsulentstöd, vilket är ett exempel på att den regionala filmverksamheten står närmare kulturskolorna.

I svars kategorin Regionalt samarbete och samordning har de svarande angett regionala aktiviteter som filmfestivaler, filmtävlingar, workshops och läger, samt stöd i form av att ta fram pedagogiskt material och undervisningspaket. Under svars kategorin Övrigt samlas svar där önskat stöd är marknadsföring av filmämnet, stöd i samverkan med skolan och att lyfta frågan om vikten av breddad mångfald av ämnen på kulturskolan i politiskt påverkansarbete.

Flera av de insatser som önskas erbjuds redan idag av vissa regionala filmverksamheter, men det varierar stort mellan olika regioner. I vissa fall saknas möjligen kommunikationskanaler mellan den kommunala strukturen kulturskolan befinner sig i och den regionala nivån. Här behöver regionernas filmverksamheter nå ut med information om de stöd och resurser som finns tillgängliga för den kommunala kulturskolans filmverksamhet. Regionens storlek kan också vara avgörande för hur kontakten ser ut, liksom den regionala filmverksamhetens resurser. I fem regioner finns regionala samordnare för kulturskolan, vilket ger den regionala filmverksamheten ökad möjlighet till en kontaktyta.

Sammanfattning

Nationella nätverket för film i kulturskolan bildades i april 2020, där kulturskolechefer, Filminstitutet och Filmregionerna ingår. Inom ramen för det samarbetet skickades en enkät under hösten till 115 kulturskolor som identifierats ha någon form av filmverksamhet läsåret 20/21. 82 svar från 80 kommuner inkom som sammanställts i denna rapport.

Den frivilliga verksamheten på fritiden är kulturskolans basverksamhet. 76 procent av kulturskolorna erbjuder långa ämneskurser, som därmed är den vanligaste formen för undervisning i film, följt av 49 procent korta ämnes- eller lovkurser. Film är för många kulturskolor och dess elever fortfarande ett förhållandevis nytt område och då kan friare former än ämneskurser vara ett steg in. Film som konst är också gränsöverskridande och vissa moment kräver både sammanhängande tid och flera inblandade, vilket kan påverka formen den bedrivs i på kulturskolan. Filmverksamhet verkar också vara ett sätt för kulturskolor att nå den annars svårångade tonårsgruppen, 12 – 15 år. Kort spelfilm och animation dominerar innehållet i verksamheten som huvudsakligen formas i mötet mellan lärarnas kompetens och elevernas önskemål. Finansieringen av filmverksamheten löses i nästan hälften av kulturskolorna helt eller delvis med externa medel och kan väcka funderingar kring verksamhetens långsiktiga förankring.

Knappt 40 procent av kulturskolorna anger att de också, eller enbart, erbjuder filmverksamhet inom ramen för skolan, och då huvudsakligen på mellan- och högstadiet. Filmverksamhet i skolan är viktig utifrån ett delaktighetsperspektiv men ger också kulturskolorna möjlighet att nå nya målgrupper och därmed marknadsföra sin frivilliga verksamhet. Även i skolan är inriktningen oftast animation och kort spelfilm, men verksamheten anpassas till skolans måldokument och eventuella kriterier för mottagna stöd. Det är knappt 30 procent som inom ramen för sin egen budget helt finansierar verksamheten i skolan. En sammanfattande reflektion är att kulturskolornas filmverksamhet i skola på många sätt kompletterar den frivilliga verksamheten, både gällande målgrupp, innehåll och form för filmverksamheterna.

Genom undersökningen har vi kunnat identifiera ca 132 aktiva filmpedagoger läsåret 20/21. Ytterst få kulturskolor har mer än två filmpedagoger. Majoriteten av dem har mindre än 60 procent anställningsgrad för filmundervisning. I många fall undervisar filmpedagogen också i andra ämnen, vanligast är kombinationen med bild/konst och musik. Det är en stor spridning bland pedagogerna när det gäller deras kompetens. I ena änden av skalan finns kulturskolepedagoger som inom ramen för sin anställning undervisar i film utifrån sin pedagogiska kompetens och ett intresse för film och rörlig bild, och i den andra änden finns de tillfälligt anlitade filmskapare som kan det konstnärliga hantverket men saknar pedagogisk kompetens. Däremellan finns olika varianter. Dessa har av naturliga skäl också olika utbildningsbehov. Arrangörer av fortbildning behöver främst ta hänsyn till pedagogens tid och kulturskolans ekonomi som i många fall är begränsad.

När kulturskolecheferna listar de utmaningar de ser med filmverksamhet i kulturskolan, hamnar Locka deltagare och Ekonomi i topp. Att bygga upp ett elevunderlag för verksamheten är en utmaning för ett nytt ämne under utveckling, liksom att finansiera inköp av teknik. Eftersom syftet med kartläggningen varit att identifiera hur utveckling av film i kulturskolan bäst kan stödjas, ställdes avslutningsvis frågor om vilket stöd som önskas från olika nivåer. Från Nationella nätverket önskar kulturskolorna framförallt studiebesök/fortbildning/forskning och kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Från de regionala filmverksamheterna lyfts fortbildning och nätverk för filmpedagogerna i kulturskolan fram, liksom regionalt samarbete och samordning. Den nationella nivåns främsta insats anges här vara att bidra med ekonomiska stöd.

Fortsatt arbete

En reflektion i Nationella nätverket för film i kulturskolan var att kartläggningen visar bilden av ett ämne under utveckling i kulturskolan, en bild som påminner om hur det såg ut för dansen för några år sedan. Det finns anledning att närmare studera hur dansämnet har utvecklats, med utmaningar och framgångsfaktorer. Innan film är ett etablerat ämne i kulturskolan behöver aktörer på kommunal, regional och nationell ta sig an en rad utmaningar:

- Vilka verksamhetsformer och vilken didaktik lämpar sig bäst för att stimulera och utveckla ungas filmskapande i kulturskolan?
- Vilken kompetens behöver filmpedagogerna för att kunna erbjuda detta och hur ska de erhålla den?
- Hur kan en kulturskola successivt bygga upp filmverksamheten, finansiera den och locka elever i olika åldrar?
- Hur kan filmpedagogerna i kulturskolan fungera som resurs för ökad filmkunnighet i skolan?
- Vilka former för samverkan och utbyte kan vi bygga tillsammans på kommunal, regional och nationell nivå?

Kartläggningen ger nycklar och byggstenar att börja med. Det Nationella nätverket för film i kulturskolan är också en unik förutsättning för samverkan på olika nivåer. Ytterligare ett nätverk för filmpedagoger i kulturskolan är på väg att byggas upp genom serien av fortbildningswebbinarier där det också skapas utrymme för erfarenhetsutbyte.

Filminstitutets och Filmregionernas mål är mer film i kulturskolan och vi vill tillsammans med Nationella nätverket för film i kulturskolan, använda rapporten som en utgångspunkt för ett vidare arbete med målsättningen att inspirera och underlätta för fler kulturskolor att börja med filmverksamhet. Den rörliga bilden är en stor del av ungas liv. Intuitivt har de redan tillägnat sig en stor kompetens, som de med pedagogisk vägledning kan bli medvetna om och sätta ord på. Därefter kan de använda uttrycket på sitt eget sätt och förhålla sig kritiskt till de rörliga bilder de själva tar del av. Kunskap om den rörliga bilden är idag, och ännu mer i framtiden, en nödvändig färdighet för att kunna vara en aktiv medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Mer film i kulturskolan ger också en bred bas för framtidens professionella filmskapare. En viktig fråga blir då möjligheten till progression inom filmskapandet för eleverna. Branschen behöver nya röster med olika bakgrund och perspektiv som fortsätter att utveckla konstarten film!